

Sarah Leroy

Le nom propre en français

Paris: Ophrys, Collection l'essentiel français, 2004.

Suprotno dosadašnjem iskustvu, prema kojemu smo bili navikli na tvrdnje kako onomastika nije dio „prave, tvrde lingvistike“ ili barem je njezin dio samo djelomično, iznenadila nas je spoznaja da u djelu koje se proklamira kao „essentiellement linguistique“, onomastika zauzima značajan dio te joj se pristupa, što je za nas posebno važno, s pozicija te prave, „tvrde“ lingvistike. Radi se o djelu *Le nom propre en français*, autorice Sare Leroy u izdanju pariškoga izdavača Ophrysa. Sarah Leroy zaposlena je na Sveučilištu Paris X – Nanterre na projektu pod naslovom „Modèles, Dynamiques, Corpus“, a posebno se bavi tzv. „promijenjenim osobnim imenom“ čime se svrstava uz bok autoricama kao što su Kirsten Jonasson i Marie-Noëlle Gary-Prieur, koje su obilježile posljednje desetljeće u francuskoj tzv. jezikoslovnoj onomastici.

Kao što je i sama autorica naglasila u Uvodu, ovo se djelo zapravo i oslanja na radove ovih posljednjih te nastoji, s jedne strane, na što jasniji i dostupniji način dati sintezu njihovih radova, a s druge strane, prikazati sveukupnu problematiku vezanu uz vlastito ime kako bi dokazala da se ono može i mora analizirati na svim jezičnim razinama. Knjiga, koja je promovirana kao priručnik za studente i stručnjake iz polja francuskog jezika, organizirana je u poglavlja okupljena oko četiri tematske cjeline i broji 137 stranica.

Prvi dio (*Qu'est-ce qu'un nom propre? Problèmes de définition*) tiče se problema same definicije vlastitog imena te se raspravlja o razlozima koji su doveli do toga da tradicionalno, vlastito ime bude smješteno na gramatičkoj i leksikološkoj margini. Kao razlozi za to navode se: formalni (veliko slovo, neprevodivost), morfosintaktički (nepostojanje fleksije i neupotreba determinanata) i semantičko-pragmatički kriteriji (nedostatak značenja, monoreferentnost) pri analizi vlastitih imena. Autorica zastupa mišljenje da se pri definiranju vlastitog imena treba voditi računa o tome da se ono objasni kao jezična forma, kao element unutar imenske kategorije. Priznaje, ipak, da je isključivo lingvistički opis manjkav jer ne može objasniti sve pojavnosti u kojima se ime može naći te preporučuje konzultiranje logičko-pragmatičkih i kognitivističkih interpretacija imena. Problem pri definiranju predstavljaju i različiti pristupi tipizaciji vlastitih imena. Naime, prema pragmatičkom pristupu vlastita se imena dijele na: antroponime, toponime, zatim, prema Baueru, na ergonime

(*ergonymes*), praksonime (*praxonymes*) i fenonime (*phenonymes*), a ako među „fundamentalne referente“ uvrstimo i deiktike, onda toj listi treba dodati još i krononime (*chrononymes*). Prema morfološkoj tipologiji imena se dijele u tri grupe. Prvoj pripadaju čista vlastita imena (*Aristotel, Damien, Paris, Dupont, Himalaya...*) koja tvore semantički netransparentnu i produkcijski relativno zatvorenu grupu. Drugoj pripadaju opisna vlastita imena koja su tvorena od općih imenica kojima su najčešće pridruženi pridjevi ili prepozicije (*le Jardin des Plantes, la Côte d’Azur, Libération, le Canard Enchaîné...*). Ova je grupa otvorenija novim kreacijama, a sama su po sebi i semantički jasnija. Imena iz te grupe najčešće se ne odnose na imena ljudi. Treći tip pripada grupi imena koja su tvorena od vlastitog imena i nekog deskriptivnog elementa (*Aix-la-Chapelle, Louvain-la-Neuve, le Collège de France, Pépin le Bref...*). Ovakva imena funkcioniraju istovremeno kao čista i kao opisna vlastita imena.

Lingvistički pristup analizi vlastitog imena, kakav se ovdje zagovara, ne može ponuditi definiciju kojom bi se razriješile sve dvojbe i kojom bi se odredile jasne granice onih pojavnosti što ih nazivamo vlastitim imenom. Uzimajući u obzir sve primjedbe o načinu funkcioniranja vlastitih imena, takav bi pristup mogao ponuditi nova rješenja koja se ne bi ograničila okvirima poznatih tradicionalnih tvrdnji o vlastitom imenu.

Drugi dio (*Nom propre et lexique*) govori o pristupu koji prema vlastitom imenu zauzimaju leksikografi i problemima koji iz tog pristupa proizlaze. Vezano uz to, govori se i o razgraničenju onoga što se naziva jezičnim rječnicima od onoga što se naziva enciklopedijskim rječnicima. Sarah se Leroy posebno obazire na pitanje izvedenica od vlastitih imena te predlaže kreiranje specijaliziranih rječnika koji bi se bavili samo izvedenicama ili pak integriranje poglavlja o izvedenicama u postojeću rječničku nomenklaturu. Naime, izvanjezični status koji se nametao vlastitim imenima postao je upitan, a najbolji dokaz za to je i morfologija vlastitog imena o kojoj govori posljednje poglavlje ove cjeline. U ovome se poglavlju ukazuje na sposobnost vlastitih imena da, kao i opće imenice, pomoću općeleksičkih sufiksa tvore derivate (npr. *berlusconisation, sorbonnard, thachérisme...*), ali i na specifično ponašanje vlastitih imena tvorenih s članom (tzv. *article défini contraint*), kao što su *Le Courbusier, Le Roux, La Havanne, Lamiral, Lefeuve* i dr.

Treći dio (*Syntaxe du nom propre*) govori o razlici između tzv. promijenjenog i standardnog vlastitog imena. Na pitanja je li ta razlika uopće pertinentna i što sve spada pod „promijenjeno“ vlastito ime, odgovara se u poglavlju naslovljenom „Vlastito ime u nominalnoj sintagmi“. Odgovor na pitanje koje je mjesto vlastitog imena unutar logičko gramatičkih kategorija referentnosti i predikativnosti, nalazimo u poglavlju pod nazivom „Frastične i transfrastične funkcije vlastitog imena“.

Ime se ovdje opisuje pomoću uobičajenih metoda sintaktičkog opisa. Pri tome se otkriva specifična uporaba vlastitih imena kada ona gube svoju referencijalnu funkciju i preuzimaju ulogu atributa ili apozicije. Ime može, iako je to za nj atipično, upućivati samo djelomično na svoj referent, pa čak i u potpunosti na neki sasvim različit referent. Tipična je, na primjer, tzv. denominativna uporaba vlastitih imena koja može biti više ili manje dvojbena, kao u primjerima: *En 2003, L'Ouest aura vu nôtre **beaucoup de petits Mathis et de petites Lea**...* ili kao u: ***Les Jaubert** sont trop prudents pour donner tort à l'une des nous deux.*

Posljednja cjelina (*Sémantique du nom propre*) vraća nas na teren interpretativne semantike i posebice na teoriju o predikatu imenovanja (*prédicat de dénomination*).

Vlastito se ime u ovome djelu prikazuje kao objekt jezika kojemu se može pristupiti s pozicija jezika, ali i s pozicija diskursa, posebice zato jer se ono ponaša kao veza između diskursa i realnosti zbog svoje mogućnosti da imenuje, da upućuje kao deiktik ne samo na stvarnost, nego kao „promijenjeno“ i na naše iskustvo o imenovanima.

Kao i druga izdanja unutar kolekcije *L'essentiel français*, i ova je knjiga upotpunjena vrijednim glosarom termina što omogućava lakše snalaženje u onomastičkom pojmovniku te indeksom pojmova, upućujući na težnju izdavača da vodi računa o metodičnosti pristupa obrađivanom problemu.

Iako je ovdje ponuđena analiza rađena na primjerima specifičnog jezičnog sustava kao što je francuski, smatramo da je knjiga vrijedan doprinos cjelokupnoj znanstvenoj onomastičkoj zajednici kao obrazac za nov pristup razmišljanju o vlastitim imenima i njihovoj funkciji.

Barbara Vodačić